

Täysistunto

Tiistai 24.4.2018 klo 14.00—16.07

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 54/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan 45 minuuttia. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määrärajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan, 7. asiaan.

Ministeri Saarikko, poissa. Edustaja Päivi Räsänen. [Olavi Ala-Nissilä: Räsänen joutuu hoitamaan ministerin hommia!]

Keskustelu

15.29 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Harmi tietenkin, että ministeri ei nyt ennätänyt paikalle, mutta on toki suuri kunnia saada tätä lakiesitystä olla esittelemässä.

Tämän nyt käsitteilyssä olevan hallituksen esityksen tavoitteena on siis lisätä elävältä henkilöltä tapahtuvia uusiutumattoman elimen tai uusiutumattoman kudoksen luovutuksia, käytännössä juuri munuaisen luovutuksia, mahdollistamalla se, että luovuttajina voivat olla muutkin henkilöt kuin voimassa olevassa laissa tarkoitetut vastaanottajan lähiomaiset ja muut läheiset.

Pidän tätä tavoitetta erittäin tärkeänä ja tätä lakiesitystä erittäin kannatettavana. Tätä muutosta todellakin tarvitaan. Haluan nyt tässä nostaa esiin sen, että tämän esityksen pohjana on kristillisdemokraattien kansanedustaja Sari Tanuksen vuonna 2016 laatima laki-aloite elinsiirtojen helpottamiseksi. Olen itse myös useamman vaalikauden ajan tehnyt työtä ja puhunut elinsiirtojen helpottamisen puolesta ja osaltani olin vaikuttamassa myös aiempiin lainsäädännön muutoksiin, joilla elinsiirtojen toteuttamiseen kuolleelta henkilöltä liittyvää menettelyä, jolla näitä elimiä voidaan sitten saada luovutukseen, voitiin keventää.

Elinsiirtoja tehdään Suomessa tarpeeseen nähden liian vähän ja elinsiirtoon sopivista elimistä on jatkuva pula. Meillä jatkuvasti kuolee henkilöitä sen vuoksi, että he eivät ajoissa saa siirrettävää elintä. Suomen nykyinen lainsäädäntö estää tällä hetkellä luovuttamasta munuaista sellaiselle sitä tarvitsevalle henkilölle, joka ei ole luovuttajan lähiomainen tai asu samassa osoitteessa. Kudoslain mukaan täysi-ikäinen henkilö, joka kykenee päättämään hoidostaan, voi luovuttaa uusiutumattoman elimen vain lähiomaisensa tai muun lä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2018 vp

heisensä sairauden hoitoa varten. Lähiomaisia tämän voimassa olevan lain mukaan ovat aviopuoliso, lapsi, vanhemmat ja sisarukset. Läheisiä ovat puolestaan avopuoliso tai muu luovuttajan kanssa samassa osoitteessa, samassa taloudessa, asuva henkilö. Tämä suppea tulkinta on rajannut ulkopuolelle esimerkiksi tädit, sedät, serkut ja ystävät.

On sinänsä aika erikoista, että yhteinen kotitalous, yhteinen osoite, on Suomessa määrittävänä tekijänä vielä tällä hetkellä elinsiirroissa. Onkin välttämätöntä saada Suomen kudoslaki pohjoismaiselle ja yleiseurooppalaiselle linjalle. Pohjoismaiden ja useiden muiden länsimaiden lainsäädäntö mahdollistaa sen, että uusiutumattoman elimen tai kudoksen luovuttajana voi toimia vastaanottajan ystävä tai muu terve vapaaehtoinen. Todellakin tämän esityksen mukaan, joka nyt on käsiteltävänä, täysi-ikäinen henkilö, joka kykenee päättämään hoidostaan, voisi luovuttaa elimen sukulaisensa tai muun läheisensä sairauden tai vamman hoitoa varten. Jos sukulainen tai muu läheinen ei sovellu luovuttajaksi, niin siinä tapauksessa elimen tai kudoksen voisi luovuttaa myös muu siihen sopiva täysi-ikäinen henkilö, joka kykenee päättämään hoidostaan. On todellakin perusteltua, että lakiin otetaan myös luovuttajalle tehtäviä tutkimuksia ja selvityksiä koskevat säännökset, joissa edellytetään vapaaehtoisuuteen ja mahdolliseen taloudelliseen etuun liittyvien tutkimusten ja selvitysten riippumattomuutta irrottamistoimenpiteestä päätettäessä.

Arvoisa puhemies! Elinsiirto on vakiintunut hoitomuoto henkeä uhkaavassa elimen vajaatoiminnassa. Kansainvälisellä mittapuulla elinsiirtojen tulokset Suomessa ovat erittäin hyvät. Suomessa tehdään vuosittain 200–250 munuaissiirtoa. Viime vuonna niitä tehtiin 240. Uutta munuaista odottaa Suomessa kuitenkin tällä hetkellä 450 ihmistä. Sopivan munuaisen löytäminen kuolleelta luovuttajalta kestää keskimäärin puolitoista vuotta, ja moni joutuu odottamaan pidempään. Meillä noin 90 prosentissa munuaissiirroista siirre on saatu aivokuolleelta luovuttajalta, kun maailmanlaajuisesti keskimäärin 40 prosenttia munuaissiirroista tehdään eläviltä luovuttajilta. Sopivien luovuttajien puute rajoittaa siirtojen lukumäärää. Tämän vuoksi joka vuosi useita potilaita kuolee munuaisten vajaatoiminnan komplikaatioihin, kun he odottavat tuota siirtoa.

Munuaisen luovutus on turvallinen toimenpide huolellisesti tutkitulle luovuttajalle. Ihminen pärjää hyvin myös yhdellä munuaisella. Jäljelle jäänyt munuainen pystyy parantamaan toimintaansa niin, että se vastaa normaalia kahden munuaisen toimintaa. Ja todellakin munuaissiirto on vaikean munuaisten vajaatoiminnan paras hoito. Se vapauttaa saajansa raskaasta dialyysi- eli keinomunuaishoidosta, antaa mahdollisuuden viettää normaalia elämää, moni pystyy palaamaan siirron jälkeen takaisin työelämään, ja elävältä luovuttajalta siirretty munuainen alkaa toimia lähes aina heti siirtoleikkauksen jälkeen, mikä nopeuttaa leikkauksesta toipumista, ja siirteen pitkäaikaisennuste on parempi kuin kuolleelta luovuttajalta saadun siirteen.

Totean vielä, että munuaissiirto on myös kustannustehokas hoitomuoto, sillä se säästää yhteiskunnan varoja satojatuhansia euroja dialyysihoitoon verrattuna. Dialyysihoito maksaa kunnalle noin 60 000 euroa vuodessa potilasta kohti, mutta suomalaistutkimusten mukaan toimiva munuaissiirre säästää jo vuoden kuluttua leikkauksesta yhteiskunnan varoja noin 40 000 euroa vuodessa verrattuna dialyysihoitoon.

15.36 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Olen todella iloinen, että tämä on tähän vaiheeseen edennyt, että on hallituksen esitys asiasta, jota niin monet ovat odottaneet, erityisesti ne, jotka siellä jonossa odottavat siirrännäistä. Eli ihan niin kuin tuossa edellinen edustaja kuvasi tätä asiaa, tällä keinoin saadaan merkittävästi nopeutettua nyt näitten jono-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2018 vp

jen etenemistä. Siellä on tilanteita, että olisi läheisellä ihmisellä, mutta ei kuitenkaan lain nykyisen määrityksen mukaisesti läheisellä, mahdollisuus luovuttaa elintä ja saataisiin siten eteenpäin hoitojonoja. Erityisesti olen iloinen nuorten ihmisten kohdalta, että tämä asia on meillä täällä etenemässä.

15.37 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Haluan vielä mainita, että on merkille pantavaa, että kaikki lausunnonantajat kannattivat tätä elinsiirtojen lisäämistavoitetta ja myös tämä kudoslain muotoilu sai hyvin vahvan kannatuksen. Esimerkiksi Suomen Lääkäriliitto on lausunnossaan pitänyt elinluovutusten lisäämistä tärkeänä, sillä elinsiirtojonot ovat edelleen pitkät, ja Lääkäriliitto on huomauttanut, että elinluovutusten lisäämisen ensisijaisena keinona tulisi jatkossakin olla sairaaloiden toiminnan tehostaminen siten, että mahdollisimman suuri osa aivokuolleiden luovuttajien elimistä saataisiin elinsiirtokäyttöön, koska se on edelleenkin se tärkein luovutustapa jatkossakin, vaikka tämä laki tuleeekin voimaan.

Näen itse tärkeänä myös sen, että koko terveydenhuollon palvelujen kentässä lisätään elinsiirtoja koskevaa tietoa ja koulutusta ja samoin myös kansalaisille tietoa tästä tärkeästä mahdollisuudesta.

Toivon, että tämä ihmishenkiä säästävä lakimuutos saadaan mahdollisimman pian voimaan, koska meillä todellakin ne 450 henkilöä tälläkin hetkellä odottavat tätä mahdollisuutta munuaissiirtoon.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.